

Mateja LONČAR

ŠTIRI KATEGORIJE TRENERJEV IN POGLED NA NJIHOVO DELO

Ko beremo o košarki, le redko zasledimo kritične prispevke do trenerjev. Na nivoju mlajših starostnih kategorij dosegajo slovenske reprezentance lepe uvrstitve, članski izbrani vrsti pa veliki met nikakor ne uspe (morda bo evropsko prvenstvo v Beogradu pokazalo nasprotno). Trenerji očitajo sodnikom, da njihovega dela nihče ne nadzoruje – kdo pa pravzaprav nadzoruje njih? Številne mlade košarkarice in košarkarji imajo trajne poškodbe gležnjev, kolen in ramen, da »manjših« poškodb, kot so zvini prstov, sploh ne omenjamo. In kdo nadzoruje okrevanje teh igralcev, ki se telesno (in seveda duševno) še razvijajo, a morajo biti pripravljeni odigrati »pomembno pionirsko tekmo« kljub bolečinam v hrbtu? Kdo pravzaprav nadzoruje zdravstveno stanje igralcev v mlajših starostnih kategorijah?

Sodnikom se očita, da imajo slab pristop k tekmam, ki jih sodijo, trenerji pa nikoli ne omenijo pristopa svojih kolegov do njihovih igralcev. Ali se trenerji sploh zavedajo vpliva, ki ga imajo na otroke, ki jih trenirajo? Ali torej trenerji vedo, kakšen vpliv in kakšno težo ima njihova pohvala oziroma graja? Mislim, da bi morali trenerji poznati svoje igralce in vedeti, kako jih lahko spodbudijo, pomirijo, motivirajo, ali potolažijo. Nekateri menijo, da bi moral biti trener oseba, ki mu lahko igralec zaupa tisto, česar ne upa zaupati svojemu očetu, in ki lahko dà igralcu boljši nasvet, kot mu ga lahko da njegov starejši brat. Nekateri trenerji namesto tega grozijo otrokom, da jih bodo obesili na koš, nato pa se skrivajo za tem, da »saj ga otroci poznajo in vedo, da ne misli resno.« Trenerji bi v mlajših starostnih kategorijah morali aktivno prispevati k vzgoji mladih igralk in igralcem. Velik uspeh bi bil že, če razvoju otrok trener ne bi škodoval. Toda za koliko trenerjev to sploh drži?

Trenerji včasih škodijo sami sebi, ko posameznega igralca kujejo v zvezde, nato pa nekega dne spoznajo, da jim je »zvezda« ušla z vajeti. »Zvezda« tedaj povzroča preglavice trenerju, soigralcem, pa tudi staršem. Mislim, da so igralske »zvezde« v moštvih mlajših starostnih kategorij škodljive, saj uničujejo učinek trdega dela in moštveni duh. Nenazadnje, kaj pa je v mlajših kategorijah uspeh? Naslov državnega prvaka ali že uvrstitev na finalni turnir? Morda pa je dober trener v resnici tisti, ki bo svoje igralce srečeval na športnih igriščih še čez deset ali petnajst let?

Vsak trener je zagotovo posebna osebnost, s svojimi značajskimi potezami, pozitivnimi in negativnimi lastnostmi, prednostmi in slabostmi. Klub temu pa obstajajo med njimi neke skupne značilnosti, lastnosti, sposobnosti in vrednote, po katerih jih lahko razvrstimo v prepoznavne tipe. Sama sem jih razvrstila v štiri temeljne tipe.

STROKOVNJAKI so trenerji, ki košarko poznajo zelo dobro poznajo. Igralce izvrstno motivirajo in so odlični pedagogi. Svoje igralce tudi poznajo, jim znajo svetovati in spodbujati. Svetovati ne pomeni samo usmeriti ga, da najde ali izvede pravo rešitev na igrišču, temveč tudi v njegovem življenju. Mlada dekleta in fantje imajo kopico skrbi, od šolskih ocen do šolskih simpatij, od staromodnih staršev do trendovskih pričesk. Vse to mora trener poznati, znati uskladiti in svojim igralkam ali igralcem svetovati in pomagati. Takšni trenerji tudi vedo, kdaj je lahko poraz koristen, in kako iz njega izvleči kar največ.

Takšnih trenerjev je najmanj, za vodenje moštev v mlajših starostnih kategorijah pa so najprimernejši in najbolj zaželeni. Njihove pripombe in napotki na tekmah so korektni, strokovni in umestni. Takšni trenerji dajejo tudi sodnikom navadno zelo koristne pripombe, zato jih tudi sodniki sprejmejo brez večjega odpora.

PEDAGOGI so trenerji, ki so za igralce pedagogi in vzgojitelji. Takšni trenerji košarko poznajo, a ne tako podrobno in temeljito kot strokovnjaki. Njihov cilj na tekmah je eden – igranje košarke. Kaprice igralcev in napake sodnikov odmislijo ter se trudijo korektno, pošteno in zasluženoma zmagati. Takšni trenerji so od vseh najmanj opazni. Kljub temu pa niso najmanj učinkoviti.

NAVIJAČI so trenerji, ki na tekmi želijo predvsem v celoti in naenkrat izkazati svojo široko paleto košarkarskih in pedagoških znanj. Takšni trenerji so se neprestano pripravljali strokovno izpopolnjevati in svoje znanje tudi pokazati. Žal pa pri tem nimajo dovolj potrpljenja, ker ne razumejo, da mladi igralci in igralkе takega obsega znanja ne morejo tako hitro osvojiti. Zaradi omenjenega nerazumevanja postanejo nestrpni in prepirljivi. Pogosto jim pri slednjem sledijo tudi igralci, tako da se košarkarska tekma sprevrže v živčno vojno. Med tekmo malo zaploskajo, malo narišejo in malo zakrilijo, nato zahtevajo minuto odmora – in zgodba se ponovi. Takšno obnašanje je značilno predvsem za mlade trenerje. Pred tekmo in med njo jih odlikuje že prekomerna prijaznost do ostalih akterjev (roka tukaj, roka tam). Po tekmi bodo pripravljani na pogovor samo v primeru zmage. Takrat bodo lahko predstavili širok izbor uporabljenih tehničnih in taktičnih prijemov njihovega moštva v obrambi in v napadu. Na tekmah si izvrstno zapomnijo podrobnosti (dobre poteze igralcev, ključne posameznike, ravnanje trenerjev in odločitve sodnikov), ne zmorejo pa oceniti tekme kot celote.

Takšni trenerji imajo najbolj obsežno paleto stereotipnih lastnosti in tudi sicer jih je največ.

ZMAGOVALCI ZA VSAKO CENO so trenerji, ki so usmerjeni izključno k rezultatu. Ostalo ni pomembno. Rezultat – zmaga za vsako ceno, tudi če je zato potrebno kršiti pravila.

Zmagovalci za vsako tekmo so pred, med in po tekmi skrajno zaverovani vase. Dokler bo njihovo moštvo v vodstvu, bodo med tekmo sedeli in mirno spremljali tekmo, ko pa se rezultat nagne v njihovo škodo, njihov mlin prične mleti. Svoje igralce žalijo, nasprotnega trenerja podcenjujejo in zaničujejo ter glasno kritizirajo vsako sodniško odločitev, ki je v škodo njihovem moštvu. Pravila dojemajo samo kot okvirne smernice, zato na pionirskih tekmah po potrebi mirno posežejo po conski obrambi. Nekateri trenerji gredo celo tako daleč, da med tekmo »kradejo« žogo igralcem na igrišču ali se postavijo ob črto igrišča in delujejo kot »šesti obrambni igralec«. V primeru poraza vedo po tekmi tudi povedati, da so jih sodniki okradli, da so podkupljeni in ne pozabijo na grožnje, da bodo preko svojih vplivnih poznanstev te informacije posredovali višjim organom in jim s tem onemogočili nadaljnjo kariero.

Poleg opisanih štirih temeljnih tipov trenerjev so možni tudi mešani tipi.

Svoje razmišljanje bi zaključila z mnenjema dveh izkušenih in uspešnih ljubljanskih trenerjev. Prvi je odgovoril na vprašanje, ali se trener po tekmi spominja svojih besed in dejanj med tekmo. Odgovor se je glasil, da si trener pač zapomni tiste stvari, ki si jih želi zapomniti.

Drugi trener je odgovoril na vprašanje, kdo lahko komentira sojenje. Odgovoril je, da le tisti trener, ki je sam sodil najmanj eno pravo tekmo. Sojenje igre na treningih ni dovolj. Kdor ni sodil prave tekme in občutil vse kar doživlja sodnik, ne bi smel komentirati sojenja in sodniških odločitev.

Predstavila sem možen pogled in razmišljanje o trenerjih. Prispevek seveda ni mišljen kot osebna kritika nikogar, morda pa se bo kakšen trener nad zapisanimi besedami zamislil in spremenil svoj odnos do otrok in s tem do košarke.